

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
SIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Din. 1'50

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Din. 60. — ZA INOZEMSTVO Din. 120.
OGLASI PO CIJENKU.

Br. 32.

Šibenik, 15. rujna 1924.

God. IV.

Pitanje razoružanja i Savez Naroda.

Najvažnija stvar, o kojoj je ikad Savez Naroda raspravljao, je bez dvojbe pitanje razoružanja.

Debata, koja se vodila na sjednicama, otkrila je dva stanovišta. Jedno je stanovište iznio *MacDonald*. On ističe, da je glavni uvjet za mir i sigurnost pravednost koja se postizava u međunarodnim odnosima sudistima. On je odlučno za to, da se bezuvjetno provede razoružanje, jer militarizam nije kadar, da narode učini sigurnima. *MacDonald* smatra, da ni savezi pojedinih naroda (n. pr. Mala Antanta) nijesu nikakva garancija za mir. Tim je *MacDonald* dirnuo u Francusku, koja baš sklapa takve saveze. Protiv izvajanja *MacDonald* istakao je francuski ministar predsjednik *Herriot* svoje mišljenje. *Herriot* je označio kao glavni uvjet mira silu, koja će biti kadra, da mir uzdrži. *Herriot* je ustao na obranu saveza malih naroda te istakao, da se mali narodi sami ne mogu lako obraniti. *Herriot* je svojim govorom istakao, da je općenito razoružanje neprovedivo sve dotle, dok se pitanje pomoći i sigurnosti praktično ne riješi. Engleska traži samo obranički sud (arbitražu) i razoružanje. Francuska traži arbitražu, razoružanje, ali i sigurnost, koja će biti zajamčena *garancionim paktom*.

Francusko je mišljenje pobjeđilo. I drugi govornici, a među njima čehoslovački ministar vanjskih poslova *dr Beneš*, koji je govorio neslužbeno u ime država Male Antante, poljski ministar *Skrzynski* i grčki ministar *Politis* izjavili su se za francusko stanovište. Jedino je Holanđanin *Karnebeek* branio englesko stanovište. Konačno je ipak došlo do sporazuma iz-

među *Herriota* i *MacDonald* te je od njih predložena ova rezolucija:

Skupština Saveza Naroda primajuć i na znanje izjave predstavljenih vlada gleda sa zadovoljstvom osnovu sporazuma, koja teži za utvrđenjem konačnog mira i odlučuje, da bi izmirla razlike iznesene u izvjesnim pogledima, da se u najkraćem mogućem roku brigom Saveza Naroda sastane jedna međunarodna konferencija o razoružanju. — Ovlašćuje se treća komisija (rad na Skupštini Saveza Naroda je podijeljen u komisije, koje svoje elaborate iznose pred plenum Saveza. — op. ur.), da ispita dokumente, koji se odnose na sigurnost i smanjenje naoružanja, vodeći računa o primjetbama vlada, koje su dane na nacrt garancijskog ugovora i izborom na 14. tačku rezolucije treće skupštine, kao i na podnesene prijedloge od dana publikovanja ugovora. Ovlašćuje se ujedno, da ispita obveze, koje se nalaze u ugovoru Saveza Naroda obzirom na garancije sigurnosti kod arbitraže ili kod smanjivanja naoružanja.

Rezolucija je jednoglasno prihvaćena.

Pitanje razoružanja je dakle odgođeno do međunarodne konferencije o razoružanju. Saziv takve konferencije je predložio *MacDonald*, e da se dade prilika Sjedinjenim Državama, Njemačkoj i Rusiji, koje se još uvijek nalaze izvan Saveza Naroda, da uzmu učešća u raspravi o tako važnom predmetu, jer bi bilo koje rješenje bez sudjelovanja tih triju država bilo vrlo sumnjive vrijednosti.

Tom rezolucijom je konačno završena rasprava o pitanju razoružanja.

Zemljoradnička stranka.

U nedjelju 7. o. mj. održao je oblasni odbor Saveza Zemljoradnika svoj stranački kongres u Šibeniku. Nešto preko hiljade učesnika iz čitave Dalmacije, između kojih je bio velik broj djece, nije mogao popraviti mišljenje, da se zemljoradnička stranka, koja je kod prošlih izbora u samom Šibeniku dobila 1039 pravovaljanih glasova odraslih ljudi, nalazi u rasulu. Pokazala se ipak volja nekolicine ljudi, da uzdrže tu stranku, koja ni po svom programu, ni po svom nastupu, ni po svom radu ne može da bude korisnom za našega težaka ili kako se kaže zemljoradnika.

Demokratska vlada dra *Krstelja* u Dalmaciji dala je pitanjem agrarne reforme poticaj za stvaranje zemljoradničke stranke. Baš kao što su demokraci u Sloveniji potjerali u boj za svoje interese slovensku zemljoradničku stranku, za koju je nedavno rekao zemljoradnički vođa *Mihajlo Avramović* u listu *Selo*, da je to

stranka mesara i gostioničara, tako su i dalmatinske demokratske perjanice dale priliku nekolicini advokata, notara, živinara, poštara, trgovaca i težačkih gavana, da se postave na čelo zemljoradničkog pokreta, koji u pet godina nije rodio nikakvim plodom. Pitanje agrarne reforme bilo je od zemljoradničkih vođa na jedan upravo demagoški način izrabljeno, ali ne na korist maloga čovjeka ni težačke sirotinje, nego baš zemljoradničkih gazda i bogataša. Zemlju, prisvojenu od gospodara, uživali su oni, kojih su je obradivali, a ti su imali zemlje, ali je bila zaboravljena pri tome ona sirotinja, koja je oduvijek bez zemlje. Agrarna reforma poslužila je zemljoradničkim gazdama kao cimer, koji će biti kadar da privuče mase u zemljoradničku stranku.

Na izborima za Konstituantu 1920. g. zemljoradnička je stranka dobila u Dalmaciji tri mandata sa deset hiljada glasova. Međutim sav rezultat sabor-

skoga rada zemljoradničkih zastupnika za pune dvije godine dana dao bi se označiti jednom golemom ništicom. U pitanju agrara su zemljoradnički zastupnici tako „lijepo“ postupali, da je i sam vođa srpskih seljaka *Avramović* u *Selu* rekao, da je *Franić* sramno napustio dalmatinskog težaka u njegovoj borbi za agrar. Zemljoradnička stranka se u Konstituantu iskazala kao posve centralistična te je potpuno izdala hrvatski karakter dalmatinskog težaka. No zemljoradnička stranka se iskazala u zemljoradnički zastupnički klub glasovao je za *Pribičevićev* zakon za zaštitu države i pustio „bele boljševike“ dra *Dulibića*, dra *Gosara*, dra *Šimraka* i druge zastupnike Pučke Stranke, da se sami bore protiv toga zakona kojim su poništeni mandati komunističkih zastupnika i koji je uveo nesretno stanje u našu zemlju. Stranka zemljoradničkih gazda nije drukčije ni mogla postupati. Gospodi zemljoradnicima smeta i silno katolička vjera i svećenstvo. Javno su se izjavili za odstranjenje vjeronauka iz škola. Kriva im je vjera, krivi su i popovi, koji narod „drže u ropskom mraku“ i ne daju, da ga zavaravaju zemljoradničke gazde. Pa stoga udri po svećenstvu, gdje god se da i započini

kulturni boj! Popovska opasnost je veliko strašilo za zemljoradničke gazde i advokate. Razumljivo je!

Sav njezin nastup i djelovanje nije donijelo nikakve koristi za naš težački narod. Prosvjetni dio zemljoradničkog pokreta, koji organizira klubove zemljoradničke omladine, nije kulturni, gospodarski i politički odgoj naše težačke omladine ni najmanje pomogao. Pogoršano je dapače prijašnje visoko etičko stanje naše težačke mladeži, a za kakav prosvjetni rad nema valjda vremena. I onda je dakako razumljivo, da se moglo u nedjelju na zemljoradničkom zboru govoriti i sipati iz rukava demagoške fraze o bolnicama, o školama, o bogatim populama, da se *Vlasi ne dosjete*, te ne počnu pitati sa agrarnu reformu i rad svojih vođa.

Demagogija je uništila zemljoradničku stranku. Nije naš težak budala, da se dade vući za nos sa lijevim riječima, za koje se unaprijed zna, da ne će iz njih biti ništa. Zemljoradnička stranka svojim nastupom i radom kroz ovo pet godina, otkako postoji, nije za radni narod poradila, koliko ima zuba pod nohtom. Čudno je stoga, da je hoće da spasavaju — nju, koja je ostavila po našim općinama i mjestima samu nevolju, razoružanja i moralnu i materijalnu bijedu.

Iz domaće i vanjske politike.

HRSS ulazi u vladu. 13. ov. mj. održana je sjednica plenuma HRSS. Na njoj je poveljena rasprava i o sudjelovanju HRSS u vladi. Predsjednik *Radić* je predložio da se stvori zaključak, da HRSS sudjeluje u vladi, a da se oblasti predsjedništvo, da taj zaključak provede. Taj je prijedlog prihvaćen jednoglasno. Ovaj zaključak HRSS kod radikala i *Pribičevićeva* je izazvao panički strah, dok je u krugovima vladine većine primljen sa velikim simpatijama i oduševljenjem.

U radikalnoj stranci očekuju se važni događaji. U nedjelju očekivao se velikim interesom ispad sjednice radikalnog glavnog odbora. Svi beogradske listovi su u toku prošle nedjelje bili saopćili vijesti, da će se u nedjelju sastati taj odbor. Međutim se to nije dogodilo. Mnogi su radikali ipak doputovali, računajući, da će se sjednica ipak održati. Što je razlog, da do toga nije došlo, pozitivno se ne zna, ali se, ta stvar u Beogradu još danas na razne načine komentira. Prema beogradskim *Novostima* nezadovoljstvo protiv *Pašića* je od dana u dan sve veće. Naročito mu se predbacuje, što sudbinu radikalne stranke veže za sudbinu njenih korampiranih elemenata i sudbinu svoje danas već nemoguće ličnosti. U radikalnoj stranci očekuju se stoga važni događaji.

Agrarna reforma. Zemljoradnički zastupnički klub je poslao zastupnike

Lazića i *Kokanovića* ministru unutrašnjih poslova *Nastasu Petroviću*, da interveniraju u pogledu dalmatinskog agrara, budući da se sudbene presude i dalje provodaju po državnim organima. Ministar je odgovorio, da će to pitanje proučiti, te da će biti donesena odluka, kojom će se privremeno morati da zadovolje obe strane, dok se ne donese poseban zakon o agraru. Po tome dakle ne stoji, da je ministar *Petrović* naredio, da se uskrati sudjelovanje državnih organa kod izvršavanja sudbenih presuda u pogledu agrara.

Radićeva skupština u Prelogu. U nedjelju 7. o. mj. održao je *Radić* u Prelogu u Hrvatskoj skupštinu. U svom govoru *Radić* je istakao potrebu sporazuma. Dok je u zadnjem *Slobodnom Domu* junački izgrdio ministra *Petrovića*, ovog mu je puta uskliknuo: *Živio!* *Radić* je dalje rekao: „Sadašnja vlada nije ni federalistička ni republikanska ni seljačka, a u nekim stvarima je pod njom još gore nego je bilo prije“. Takav govor će bez sumnje uzradovati Sv. *Pribičevića*!

Parcelirana Dalmacija. Dolaskom vlade *Ljubomira Davidovića*, koju danas podupiru u parlamentu sve slovenske i hrvatske stranke, bez sumnje su prilike kod nas pošle na bolje. Uspostavljena je pokrajinska uprava u Banovini, radi se oko toga da se parcelirana Slovenija opet spoji pod velikim županom u Ljubljani. I

dok su slovenski zastupnici izradili cjelokupnost Slovenije; dok je vlada *motu proprio* — svoje inicijative — uspostavila pokrajinsku upravu u Zagrebu, njijsmo ništa čuli, da bi Radićeva stranka, koja ima u Dalmaciji osam zastupnika, što poradila, da se spoje splitska i dubrovačka oblast te da Boka-kotorska opet pripane Dalmaciji. Kad je Dalmacija bila parcelirana od radikala, upitali smo zastupnike Buća, Radića, Kirina, Vojkovića, Goretu, Bačinića, Košutića i drugove, zašto nijesu protiv toga protestirali. Tako bismo i danas zapitali gg. zastupnike, zašto nijesu izradili, da se rastrgana Dalmacija opet sjedini.

Optužba protiv Pašićevih ministara. Vlada je spremila optužbeni materijal protiv: Laze Markovića. Velizara Jankovića i Kojića. Optužba protiv ove trojice je već gotova i podnešena na potpis, a onda će se uručiti narodnoj skupštini.

Izbori za oblasne skupštine. Kralj je potpisao ukaz o izborima za okružne skupštine u Srbiji i Crnoj Gori. Dan izbora još nije određen.

Promjene u diplomatskoj službi. U diplomatskoj službi naše države u inozemstvu dolazi do većih promjena. Bit će pensionirani: Miroslav Spalajković u Parizu, Antonijević u Rimu, Jovan Marković u Ateni, Tresić-Pavičić u Washingtonu, Milan Milojević u Beču, a bit će premješteni Čelak-Antić iz Bukurešta. Lista novih opunomoćenih ministara još nije gotova,

Radićevci ulaze u vladu. Odmah, čim je sastavljena Davidovićeva vlada, opazila je čitava javnost, da je anomalija, što radićevci ne idu u vladu. Međutim su bila ostavljena tri ministarska mjesta na raspolaganje radićevcima. I sam je kralj istakao više puta želju, da bi radićevci stupili u vladu. Međutim HRSS ne će da preuzme u vladu nego samo jedno ministarstvo bez lisnice, a to bi bilo određeno za Hrvatsku. Takvim ministrom je u Pašićevoj izbornici vladati bio Đivo Supilo. HRSS zahtijeva osim toga mjesta ministra za Hrvatsku i pet mjesta podsekretara u ministarstvima.

Tko je kriv ratu? Odmah, nakon što je u njemačkom Reichstagu bio prihvaćen londonski mir i Dawesovi zakoni, njemačka je vlada izdala proglašenje, u kojemu se kaže, da njemačka vlada ne priznaje tvrdnju, da je jedino Njemačka skrivala svjetski rat. U tom proglašenju vlada još veli, da će

poslati svim velevladama notu u tom smislu. Vijest, da će njemačka vlada izdati takvu notu, izazvala je u Francuskoj veliku uzrujanost, jer su saveznicima do sada uvijek krivili Njemačku radi svjetskoga rata.

Peta skupština Saveza Naroda se nastavlja. Od većih govora ima se istaknuti govor našega ministra vanjskih poslova *dra Voje Marinkovića* te govor mađarskog delegata *grofa Apponyja*. Appony je u svom drskom govoru rekao, da je Mađarska mirovnim ugovorima izgubila 10 milijuna ljudi, a od toga 3 milijuna Mađžara. Taj govor mađarskoga delegata je naišao na opću osudu.

Ojačanje opozicije u Italiji. Zadnje vrijeme opaža se velik porast opozicione štampe. Milanski *Corriere della Sera* je dosegao rekord te se tiska u milijun primjeraka. Glasilo socijalističkih unitaraca *Giustizia* ima nakladu od 300.000 primjeraka. Demokratski list *Mondo*, republikanski *Voce Republicana* i turinski list *Stampa* se dnevno potpuno raspro-

davaju. Osobito je raširen satirički protivfašistički list *Becco Giallo* (Žuti kljun), koji uređuje bivši urednik glasila Nittijevih pristaša *Paese*. On ima nakladu od 200.000 primjeraka. Radi proširenosti fašističkih listova fašisti su postali silno nervozni.

Revolucija na dalekom Istoku. U Kini došlo je do građanskog rata između vladinih četa i generala Sun-Jat-Sena. Ogorčene se borbe vode oko Šanghaja. Čete za sigurnost Šanghaja su preina posljednjim vijestima pojačane. Boj se razvija uz sudjelovanje zračnih sila. Šanghaj je već bio izložen napadaju iz zraka. Kinesko brodovlje koncentrirano je na rijeci Yangse. Glavne sile vladinih četa povučene su samo 20 milja sjeverno-zapadno od Šanghaja. Po sudu Evropejaca sanitetske prilike su strašne, tako, da je jasno da će doći do haranja strašnih epidemijskih bolesti. U Šanghaju provodi se prisilni sistem rekrutacije. Vojnici krstare ulicama, love mlade ljude i uvrstavaju ih u redove vojske.

Borba protiv trgovine bijelim robljem.

Strahovita statistika. — U 7 mjeseci nestalo 3700 djevojaka.

U Grazu drži se ovih dana međunarodni svjetski kongres za suzbijanje prostitucije i trgovine bijelim robljem. Tim povodom iznosi predsjedatelj priređivačkog odbora, poznati profesor dr. Johann Ude, ove porazne podatke:

U vremenu od 1. listopada 1919. do 1. svibnja 1920., dakle za 7 mjeseci u njemačkim je velikim gradovima *bez traga nestalo 3700 mladih djevojaka*. Većina ih je palo u šake trgovcima „bijelim robljem“. Djevojke, kojima razni agenti ili „distinguirane dame“ lažno obećavaju lijepa namještanja u inozemstvu i koje redovito tim zavaravanjima nasjedaju, obično budu iskrcane negdje u *javnoj kući* ili *zabavnom lokalu* kakvoga grada na *Balkanu*, najviše u *Bugarskoj* i *Grčkoj* ili u kakvom velegradu Amerike. Ili pak agenti, odnosno agentice angažuju kakvu „plesnu grupu“, prelaze nesmetano granicu, i sudbina ovih jadnih žrtava zapečaćena je zauvijek.

U *srpske i makedonske noćne lokale* dopremileno je iz Njemačke mnogo djevojaka.

U njemačkim gradovima, tako u *Hamburgu* s njegovih 30.000 prostitutka, nalaze se dobro organizovani *centralni uredi za takvu trgovinu*.

Izvjestaji međunarodnog odbora za pobijanje tog sramotnog zvanja sadržavaju često duboko potresne pojedinosti, kao slučaj, gdje je u Kölnu jedan otac za *teške novce prodao svoju 13-godišnju kćerkicu jednom bogatom razuzdancu*. Nakon nekoliko mjeseci dijete se vratilo kući, *teško bolesno i zauvijek uzeto i iznakaženo*.

Poznati trgovac bijelim robljem u Njemačkoj, Cornelius Ritter, zaradio je tim „časnim“ svojim poslom nekih 60 milijuna zlatnih maraka. *Životinja!*

Borba protiv ovih strahota postala je jedna od najvećih međunarodnih potreba. U tu je svrhu sazvan međunarodni kongres u Grazu, na kojemu učestvuju sve kulturne države svijeta. (Prema osječkom „Hrvatskom Listu.“)

Trećoredski kongres na Trsatu.

7. i 8. o. mj. priredio je *Savez Trećega Reda* prigodom 700-godišnjice stigmatizacije sv. Franje svoj II. trećoredsko-euharistijski kongres na

Trsatu. Ogromne mase naroda iz Hrvatskoga primorja, Like, Gorskog kotara, Dalmacije, te jednog dijela Istre pohitjele su, da iskažu po-

čast svojoj nebeskoj Majci na Trsatu. Brojno su bili zastupani i ostali hrvatski krajevi, osobito Banovina.

U subotu, 6. o. mj., počele su već dolaziti prve čete kongresista. Istoga dana uveče započeo je kongres u trsatskoj crkvi sa *Pridi Duše* i propovijedima o sv. Franji i njegovom redu. U nedjelju, a još više u ponedjeljak, zgrnuo se vjerni narod čitavoga Primorja na Trsat. Računa se, da je bilo preko 50.000 učesnika kongresa. U nedjelju ujutro održane su posebne propovijedi za muškarce i za žene. U deset sati odslužio je šibenski biskup *dr. J. Mileta* svečanu službu Božju. U 7 sati uveče počela je zajednička sjednica svih trećoredskih odbora, na kojoj se raspravljalo o svim pitanjima, koja danas zanimaju trećorece. U 8 sati započelo je noćno klanjanje.

Ponedjeljak, 8. rujna, bio je dan slavlja. Mnogstvo vjernika došlo je sa svih strana. Slikovite narodne nošnje, i bogate svećeničke odežde davale su svečanosti osobiti čar. Mornari hrvatskoga Primorja iz Senja, Vinodola, Crikvenice i drugih gradova došli su u grad, da manifestiraju svoje vjersko osvjedočenje. Ujutro je odslužio svečanu službu Božju na starom slovenskom jeziku krčki biskup *dr. Srebrnić*. U 11 sati započelo je svečano zborovanje sa pjevanjem i govorima. *Dr. Velimir Deželić* st. govorio je: Sv. Franjo i Papa a biskup dr. J. Mileta: Budite svijesni katolici trećoreci! Prihvaćene su brojne rezolucije, koje naglašuju načela trećega reda. Od rezolucija naročito ističemo one o molitvi, socijalnomu načelu ljubavi, politici, katoličkoj akciji i hiljadugodišnjici hrvatskoga kraljevstva. Rezolucije će služiti kao daljni program rada i života trećoredskih organizacija i njihovih članova. U 5 sati poslije podne krenula je veličanstvena svečana procesija, u kojoj je uzelo učešća na desetine hiljada ljudi. Procesiju je vodio senjski biskup *dr. J. Marušić* uz veliku asistenciju drugih hrvatskih biskupa. Procesija je prošla kroz gusti špalir naroda na Sušak, a otale natrag u crkvu, gdje je sa *Tebe Boga hvalimo* zaključen ovaj tako uspjeti kongres.

Trećoredski kongres na Trsatu će bez dvojbe mnogo doprinijeti, da u Hrvatskoj, osobito u kraju oko hrvatskoga Kvarnera, uvijek bude živa vjera kod Hrvata-katolika u njihovim kućama i obiteljima.

Preplatite se na „Nar. Stražu“

Knjige „Društva sv. Jeronima“ za g. 1925.

Za godinu 1925. naše „Društvo sv. Jeronima“ izdaje 4 knjige redovitog izdanja i 1 knjigu izvanrednog izdanja. Budući da te knjige doskora izlaze, sve prijatelje kršćanske prosvjete na njih navrijeme upozorujemo zamolbom, da ih nastoje u našem narodu što više proširiti.

1. „Danica“, koledar za 1925. godinu, izlazi kao jubilarno izdanje prigodom 1000 godišnjice hrvatskoga kraljevstva. Dobar dio sadržaja „Danice“ uređen je za tu proslavu, a štampana je i na boljem papiru i s boljim omotom. Za članove stoji 6 din., a za nečlanove 12 din.

2. „Predzide kršćanstva“, kratka povijest katolika Hrvata, napisao dr. Fran Binički. Knjiga je uređena sa 6 slika, a stoji za članove 2 1/2 din., za nečlanove 5 din.

3. „Hrvatske slave sjaj“, pri-povijest iz doba prvog hrvatskog

kralja Tomislava, napisao dr. Velimir Deželić. Knjiga je ukrašena sa slikama, a stoji za članove 6 din., za nečlanove 12 din.

4. „Hrvatsko uzor-selo“, pouka o prosvjetnom životu i napretku hrvatskog sela, napisao dr. Josip Andrić. Knjižica je ukrašena sa slikama, a stoji za članove 2 1/2 din., za nečlanove 5 din.

Sve te četiri knjige zajedno dobivaju članovi za 15 dinara, a nečlanovi za 30 dinara, pa ne trebaju platiti ni poštu ni otpremu. To vrijedi onda, ako se knjige naruče preko povjerenika. No oni, koji su izvan naše države, moraju platiti poštarinu. U slučaju, da država povisi poštarinu, morat će je platiti svi naručitelji.

„Koledar „Danica“ se već može dobiti, a sve ostale knjige od 20. ov. mjeseca.

Osim tih četiriju knjiga izdajemo kao izvanredno jubilarno izdanje i petu knjigu:

„Stare slave djedovina“ hrvatska povijesna pjesmarica, uređio

Petar Grgec. To je zapravo hrvatska povijest u pjesmama. Knjiga ima oko 200 strana, a stoji za članove 12 din., za nečlanove 24 din.

Tko naruči svih tih 5 knjiga zajedno, dobiva ih kao član za 25 din., a ako nije član, za 50 dinara, te ne plaća poštarine. Novi članovi plaćaju članarinu i upisninu od 7 dinara, a čitaonice, društva, knjižnice i uredi tri put toliko.

Kako slijedeće godine sav hrvatski narod širom hrvatskih krajeva slavi proslavu tisućugodišnjice hrvatske samostalnosti, proglašenja naše domovine kraljevinom, pouzdano se nadamo, da će svako pravo hrvatsko srce rado čitati i nabaviti sva ovogodišnja tako lijepa i jeftina izdanja našega zaslužnog „Društva sv. Jeronima“, koja su tome slavju namijenjena, da bude ispunjen zavjet, koji nam stavlja veliki hrvatski pjesnik Preradović, gdje veli, da na prošlosti snujemo si budućnost.

Knjige se mogu naručiti ili preko mjesnog povjereništva (u Šibeniku:

Samostan sv. Dominika) ili izravno na adresu: Hrv. književ. društvo sv. Jeronima u Zagrebu - Trenkova 1.

„MESTO NA GORI“

Štirnajst govorov o cerkvi.

Govoril: Dr. M. Opeka.

Ljubljana 1924.

K. T. D. H. Ničman.

U doba, kad jaka liberalna štampa skoro svaki dan napada Crkvu, a starokatolici se duše od vike na glavara Crkve, dr. Opeka kao vrsni vojskovođa brani: „Mesto na gori“.

U 14 govora prikazuje Crkvu kao „Božjo stavbo“, „Neporušno“, „Trdnjava resnice“, „Na temelju apostolov“, „S Petrom temeljnim kamenom“. U govorima „Nevredni papeži“, „Inkvizicija in Indeks“, „Dobrotnica na zemlji“ kao mač dvorezac temeljito i znanstveno siječe objekcije na Crkvu. Govor mu je kao rijeka i sa sobom sve povlači. Slog odvažan, krepak, slika jednim potezom.

Bossuet tumačeći Augustina reče:

Iz katoličkog svijeta. Naši dopisi.

Prvi Marijanski kongres u Ljubljani. Dani 7. i 8. o. mj. ostat će nezaboravni za Ljubljanu i čitavu Sloveniju. Slovenski je narod tih dana pokazao odanost i ljubav k Majci Božjoj. Hiljade ljudi došlo su tih dana u Ljubljanu. Kao papin delegat došao je kardinal *Cagliero*. Kongres je započeo u nedjelju 7. sa svečanošću u franjevačkoj crkvi. U velikoj dvorani *Uniona* otvoreno je prvo svečano skupno zborovanje. Govorili su dr Fran Grivec, Viktor Korošec, dr Natlačen i dr Brumat. Svi su govornici čvrsto naglasili ljubav i vjernost slovenskoga naroda k svojoj Majci. U ponedjeljak ujutro imali su posebno muškarcima, žene i daci svoja zborovanja. Pos. podne u 2 s. na Valvazorovom trgu obavio je svečano krunitbu Marijinog kipa papinski nuncij *Pellegrinetti*, a vjerno slovensko ljudstvo je glasno izreklo posvetnu molitvu Mariji. U tri sata počela je veličanstvena procesija, u kojoj su sudjelovale sve Marijine kongregacije sa četiri glazbe i Orlovi. Ispred Marijinog kipa između katoličkog sveštenstva koracao je i pravoslavni prota Janković. Naveče je bila u *Unionu* svečana akademija. Iza govora dra Merhara i dra Wallanda ustao je da govori protojerej pravoslavne crkve Janković. U svom dubokom govoru sa krasnim izrazima istočne liturgije prikazao je, što je Marija pravoslavnoj crkvi. Govor je izazvao veliko oduševljenje. Iza govora slijedile su još neke glazbene točke, krasno otpjevane od prvih slovenskih opernih pjevača. — Dani prvog Marijanskog kongresa će ostati duboko usječeni u život slovenskoga naroda, koji će starim putevima kršćanstva još hrabrije naprijed poći.

Orlovski vijesnik.

Blagoslov zastave splitskog Hrvatskog Orla. Splitski Hrvatski Orlovi, koji se lijepo razvio, obavio je ovih dana blagoslov svoga barjaka.

Orlovske odore i znakovi. Hrvatski Orlovski Savez imade na skladištu sukna za orlovske odore. Metar stoji 190 Din. Radi održanja jedinstva u odori svako društvo treba da prvu odoru dade načiniti u Zagrebu. Zato neka se na Savez pošalje mjera za odijelo i gotov novac. Znak za pojas stoji 20 Dinara. Znakove će se razaslati iza 14 dana po vremenu stiglih narudžaba. Odore i znakove mogu nositi samo organizirani Orlovi. Društveni znak za članove može se opet dobiti uz cijenu od 12 Din. Stvari se šalju samo uz gotov novac.

Otac dođe iz sudnice, gdje je proglašavao osude, gdje je sve odjekivalo od njegova rječita govora. U kritu svoje obitelji, kod svoje djece postaje drugi čovjek. Njegov uzvišeni glas promijenio se u tepanje, njegovo ozbiljno lice dobilo je djetinji izraz. Tako si se ti znao promijeniti, o veliki Pavle, koji si često s trećega neba sašao, da s djecom tepaš, koji si među vjernicima sam postao dijete; malen s malenima, slab sa slabima, svim sve, da sve spasiš. Jednako i dr Opeka sa svojom visokom filozofskom i teološkom naobrazbom, stečenom kroz 7 godina u Rimu, ipak se zna u svojem govoru sniziti i do manje izobraženog slušatelja. Tako radi onaj, koji propovijeda riječ Božju, a ne sebe.

Za naše dane ovu veoma aktuelnu knjigu i svećenstvu i svim izobraženim krugovima najtoplije preporučamo.

Nabavlja se kod K. T. D. H. Ničman - Ljubljana.

-beg.

Vodice, 11. rujna.

Pobožnost do presvetog Srca Isusova je našla odjeka po cijelom svijetu, pak ni naše mjesto nije ostalo zadnje. Nazad dosta godina bila je ta pobožnost kod nas raširena, što dokazuje bratovština Srca Isusova, ustanovljena god. 1851. Koliko je korijena zahvalila ta pobožnost u srcima Vodičana, vidjelo se to prigodom blagoslova kipa presv. Srca.

U subotu, 30. pr. mj. poslije podne na glas zvona skupilo se mnoštvo naroda i oduševljeno pozdravljalo svoga nadpastira dra Mileta, koji je za tu izvanrednu prigodu došao k nama. On nas je svojim prigodnim govorom za vrijeme blagoslovljanja kipa sve ganuo. Crkva je bila puna i prepuna, jer je svatko htio da prisustvuje tom rijetkom crkvenom činu.

U nedjelju je presv. biskup preko sv. mise dijelio sv. pričest mnogim vjernicima, koji su htjeli da tog dana prime živo Srce Isusovo u svoja srca. Veliku misu je otpjevao uz asistencu presv. biskupa preč. prof. Pian. Preko sv. Mise nas je potučio o pobožnosti do Srca Isusova naš natpastir. Svi smo mu cd srca zahvalni za njegove mudre savjete.

Poslije podne se razvila veličanstvena procesija, koju je vodio presvijetli. Sve, što se u Vodicama miče, prisustvovalo je toj procesiji, u kojoj se nosio novi kip božanskog Srca. Na obali se procesija zaustavila, gdje je bio pripravljen oltar za kip i odar za govornika. Na odru se pojavio preč. g. prof. R. Pian, koji je uzvišenim riječima uzveličao božansko Srce. Zatim se tu cijelo naše mjesto posvetilo ljuboznom Srcu Spasitelja. S blagoslovom je svršila svečanost ovoga dana.

Svi smo Vodičani bili ganuti i zadovoljni ovim lijepim crkvenim slavljem. Stoga smo drugi dan ujutro došli i posuli našega biskupa cvijećem te pozdravili klicanjem, kad se od nas odijelio i oputovao. I ovim putem mu se najljepše zahvaljujemo.

Kip je ostao u župnoj crkvi 8 dana, a zatim je u procesiji bio prenešen u kapelicu na ulazu u mjesto. Tu nas je naš novi župnik dr A. Zorić još jednom sjetio na ljubav božanskog Srca i otpjevao po prvi put tu sv. Misu. Divota nas je bilo vidjeti, kad smo se vraćali i svim srcem pjevali: „Tebe Boga hvalimo!“ Srce Isusovo neka čuva naše Vodice!

Hoće li hrvatski narod ostati katolički ili postati bezvjerski narod, odlučit će njegova štampa. Katolici Hrvati, pomozite katoličku štampu!

Domaće vijesti.

I. međunarodna izložba automobila. Od 11.—13. oktobra priređuje se, kako je opće poznato, u izložbenim palačama „Zagrebačkog Zbora“ prva međunarodna izložba automobila. Interes je za ovu izložbu velik i raste svakim danom, čim se više pri-miče dan njenog otvorenja. Do sada su se prijavile gotovo sve tvornice automobila, motornih dvokolica i pribora, koje imaju svoja zastupstva u državi S.H.S. a mnoge tvornice i iz inozemstva. Osobito će lijepo biti zastupana talijanska i česka automobilska industrija, osim toga američka, njemačka, francuska i austrijska. Kako čujemo, namjerava automobilski klub za vrijeme izložbe održati automobilističku utrku i jedan concurs d' elegance za automobile, kao u drugim velegradovima. Posjetiocima automobilske izložbe odobrena je uz predložene posebne legitimacije polovična vozna cijena na željeznicama, a izlagačima ista pogodnost za njihovu robu. Uprava „Zagrebačkog Zbora“ pobrinula se za ukonačenje stranaca, kako kod posljednjeg velikog sajma. Tako će biti omogućeno svima, koji se zanimaju za automobile, da uz razmjerno maleni trošak posjete tu zanimivu izložbu i grad Zagreb.

Škrlet u Splitu. Zaraza od škrleta u Splitu je svaki dan to jača. Velik je broj djece obolio, tako da se pučke škole još nijesu otvorile, a i otvor srednjih škola odgođen je do 1. oktobra.

Pobjeda Hajduka nad Gradanskim. U nedjelju i ponedjeljak igrale su se u Splitu prvenstvene nogometne utakmice između klubova *Gradanski* (Zagreb) i *Hajduk* (Split). Prvog dana je igra završila neodlučnim rezultatom, a drugi je dan *Hajduk* pobijedio *Gradanski* sa 5:0.

† Antica Miličić rod. Dulčić. U ponedjeljak 8. o. mj. umrla je od kapi u Lapadu kraj Dubrovnika Antica Miličić, žena g. Petra, vlasnika *Hotela Dalmacija*, a majka gg. Stijepa i dra Cirila Miličića, ravnatelja Gospodarske Štedionice u Splitu. Pokojnica je bila opće poznata kao dobra i vridna supruga i majka. Dok ožalošćenima izrazujemo svoje saučešće u njihovoj žalosti, pokojnici dao Bog vječni mir.

Kako ljudi lažu. Zagrebačka Pribičevićeva, *Riječ* slijedeći svoje drugarice *Život* i *Pobedu* donijela je o orlovskom sletu u Sinju ove podatke, koje prenosimo, e da ljudi vide, kakvih sve lažova imade na svijetu. *Riječ* kaže: „Prisustvovalo je (sletu) popova i fratara 100; njihovih sakristana, braće i sestara 200; Radiće-

vaca 100; sinjskih fratara, orlaša seljaka 100; i na koncu 150 izletnika“. O, jadna *Riječi!* Kolike li su muke zato, što orunaškom „slavlju“ u Sinju nije učestvovalo 100 ljudi! Lažite! Lažite!

Noćna veza sa Sušakom. Ministarstvo pošta i brzjava na molbu privrednika uspostavilo je noćnu brzjavno-telefonsku vezu sa Sušakom.

Ivan Vesenjāk, ministar za agrarnu reformu ozdravio je i napustio sanatorij. Za nekoliko dana oputovao je u Sloveniju na oporavak.

50. godišnjica Hrv. Planinarskog Društva. 7. i 8. ov. mj. proslavljena je u Zagrebu svečanom načinom 50-godišnjica opstanka Hrvatskog Planinskog Društva. Svoje delegacije su na ovu slavu poslali i srpski i slovenski planinari. Svečanoj sjednici prisustvovalo je oko 500 članova i oko 100 delegata iz čitave države. Raspravljalo se i o pitanju osnivanja Saveza svih planinarskih društava u našoj državi.

U Vojvodini se opet otvaraju katoličke privatne škole. Ministar prosvjete dr. A. Korošec dozvolio je školskim sestrama de Notre Dame u Velikom Bečkereku, da opet otvore svoju osnovnu školu, koju je Pribičević bio zalvorio još 1922. Tako su se počele popravljati nepravde u školstvu, koje su bile u očitoj protimbi i sa samim ustavom, koji priznaje slobodu nastave.

Promaknuće. Gosp. Šimun Urlič, bivši uvaženi profesor na mjesnoj vel. gimnaziji, a sada arhivar u Dubrovniku, imenovan je za upravitelja gimnazije u Kninu. Našem prijatelju na ovom zasluženom promaknuću srdačno čestitamo!

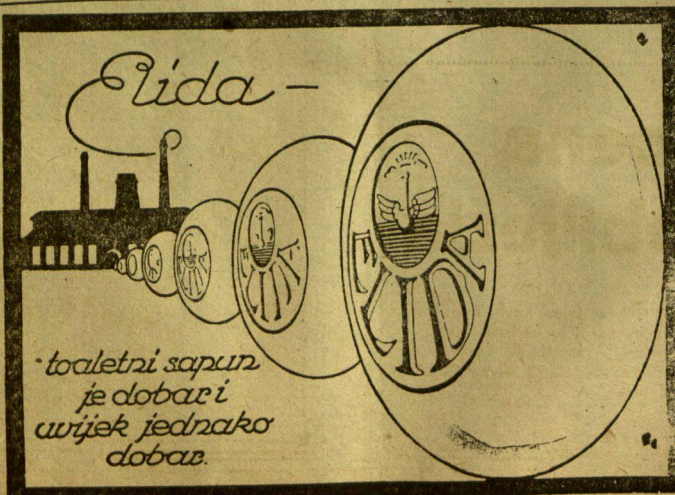
Gradske vijesti.

Lična vijest. U srijedu se povratio sa trećoređskog kongresa u Trsatu naš presv. biskup dr J. Mileta.

Blagdan Male Gospe. Proslava ovoga blagdana je i ove godine bila osobito svečana. Varoška župska crkva i njezino pročelje je bilo krasno iskičeno i električno rasvijetljeno. Uoči blagdana bile su uvečer po starom običaju priredene lijepe umjetne vatre uz svečano slavljenje i gruvanje mužara. „Šibenska Glazba“ je priredila koncerat sa biranim programom. Na sam blagdan iza pjevanih lekcija redale su se brojne Mise, preko kojih je mnoštvo pobožnog svijeta pristupilo k sv. pričesti. Popodne je bila upravo veličanstvena procesija sa mogućom Gospinom prilikom, u kojoj je uz brojna kat. društva bilo mnogo naših težaka, četa ratne mornarice i „Šibenska Glazba“. Iza procesije je gvardijan Samostana sv. Lovre o. Ciril Vrcan održao vrlo lijepi prigodni govor u dupkom punoj varoškoj župskoj crkvi. Crkvena se svečanost završila svečanim blagoslovom. Ovom prigodom je u gradu bilo vidjeti mnogo svijeta iz bliže i dalje okolice.

Pedesetgodišnjica smrti dra Božidara Petranovića. Ovih dana se navršilo pedeset godina da je ispušio svoju veliku dušu jedan od prvih narodnih preporoditelja Dalmacije Hrvat pravoslavne vjere dr *Božidar Petranović*, sin našega grada. Istakao se osobito u borbi našega hrvatskoga naroda u Dalmaciji za svoj opstanak protiv neprijatelja, koji su režali sa svih strana na nj. Osnovao je *Maticu Dalmatinsku* i tim udario temelje našoj narodnoj prosvjeti. Bio je velik zagovaratelj sloge Hrvata i Srba. Slava velikom Hrvatu dru *Božidaru Petranoviću!*

Ustoličenje. Jučer je u Stolnoj Bazilici sv. Jakova na svečani način

ustoličen novi kapt. dekan Msgr Ivan Mirić i novi kanonik Msgr Ivan Bjažić te uveden u čast apost. protonotar prepozit Kaptola Msgr Niko Tabulov-Truta. Obe funkcije je obavio presv. biskup dr J. Mileta uz asistenciju i učestvovanje brojnog svećenstva. Iza otpjevanog „Tebe Boga hvalimo“ novoimenovani apost. protonotar odslužio je svečanu Misu uz asistenciju presv. biskupa.

Blagdan bl. Nikole Tavelića. U nedjelju, 7. ov. mj., proslavljen je blagdan Šibenčanina bl. Nikole Tavelića. Popodne je gradom prošla lijepa procesija.

† **Frana Jadronja.** Našega odličnog prijatelja i sumišljenika g. Krstu Jadronju, trgovca, zadesila je teška nesreća gubitkom dobre i vrijedne mu supruge Franke. U petak priredjen joj je lijep sprovod, kojemu je uzeo učešća veliki broj prijatelja i rodbine. Oko lijesa stupale su članice *Hrv. kat. prosvj. ženskog društva „Zore“*. Pokojnici vječni mir, a obitelji naše duboko saučesće!

„**Vila Velebita.**“ Ovih se dana zadržavao u našoj luci nautički brod *Vila Velebita*. Na brodu je bio oveći broj pitomaca nautičke akademije u Dubrovniku. Pitomci su odigrali sa klupskom momčadi naše *Krke* watter-polo utakmicu. Iz Šibenika je *Vila Velebita* otputovala za Kotor.

Zemljoradnički omladinci iz Poljske, Čehoslovačke i Bugarske došli su u srijedu u naš grad sa kongresa u Ljubljani. U četvrtak su otputovali u Split.

Sprovod pok. Zorke Urlič-Ivanović obavljen je u ponedjeljak poslije podne uz brojno učešće prijatelja i prijateljica pokojnice. Lijes je nosilo šest hrvatskih Orlova, pokraj lijesa su stupale hrvatske Orlice u odori, a križ, vijence i kite cvijeća nosile su brojne Orlice, sestre pokojnice.

Preotvor šibenskog kazališta. Nakon pune četiri godine što kazalište *Mazzoleni*, koje bi moglo biti na čast Šibeniku, stoji zatvoreno i zapušteno, ovih se dana napokon dovršuju zadnje pripreme, te će otvor kazališta uslijediti još ove jeseni. G. Stipe Šare je hvalevrijedno uznastojao te je dobio kazalište na potpunu uporabu za dvije godine, uz uvjet da ga potpuno uredi. U kazalištu će biti veliki kino, a kroz godinu dolazit će na gostovanja glumačke grupe. Radujemo se, što je napokon uspelo, da se pitanja kazališta, pa barem privremeno riješi. Jedina stvar, koja je zbilja žalosna jest ta, što čujemo da se općinski komesar i ljudi, koji danas pašuju na šibenskoj općini, prijete, da će na kazalište udariti takove namete, da će se morati odmah

zatvoriti. To je valjda zato, što bi se stranka, koja vlada na općini, htjela sama podićiti tim, što bi uzela kazalište! Zbilja žalosno!

† **Ante Junaković pk. Pere.** 12. ov. mj. nakon kratke, ali teške bolesti blago je usnuo u Gospodinu ovaj dobar i sveti starac u dobi od 66 godina. Bio je odrešitim i uzornim katolikom. Kao takav se uvijek i svagdje neustrašivo isticao. U subotu popodne mu je priredjen lijep sprovod. Vječni mu pokoj! Obitelji i rodbini naše saučesće.

Ubojstvo. U noći od ponedjeljka na utorak došlo je u Varošu do ubojstva. Sekso. Luka je čuvši, da mu je Kunčić Vice Špirin imao neke prepirke s bratom uzeo bodež te otišao do Kunčićeve kuće. Tu je došlo do svade, u kojoj je Sekso udario Kunčića najprije šakom, a zatim štitelom. Ubod je bio jak te je probio pluća. Od velikog krvarenja Kunčić je malo vremena iza uboda umro. Sam ubojica kao i neki Bumba bili su uapšeni te dopraćeni u tamnice.

Darovi Okružju HKNSaveza za „Katolički Dom“. Da počaste uspomenu *Zorke Urlič-Ivanović*: Grgo Radić din. 50 te don Ante Radić din. 20. Da počaste uspomenu *Frane Jadronja*: Gospojinski pomladak „Zore“ din. 30; šibenske kat. posestrime, Stipe Stošić i don Ante Radić po din. 20. te Vjekoslav Medić i Josip Urlič-Ivanović i Grgo Radić po din. 10. — Odbor im harno zahvaljuje.

Štilet. Državno redarstvo je radi običaja nošnje bodeža u Šibeniku povelu raciju po lokalima, u kojima se zaustavljaju nemirni tipovi, te je zaplijenilo čitav svežanj štileta svake vrste i prijavilo njihove posjednike državnom odvjetništvu.

Dozvole za oružje izdavat će od sada samo veliki župan i to posebno za nošenje oružja, a posebno za posjed oružja. Dozvole će biti opskrbljene sa fotografijama. Dozvolu će izdati veliki župan na prijedlog sreskog poglavarstva saslušavši državno odvjetništvo, općinu i žandarmerijsku stanicu.

Okružju HKN. Saveza don Ferdo Mrakovčić, župnik Betine, darovao je 10 din. mjesto čestitke Msgru don Ivanu Bjažiću prigodom imenovanja za kanonika. — Uprava mu harno zahvaljuje.

Iz „**Đačke Mense**“. Navrijeme upozorujemo sve dake i njihove roditelje, da će i ove školske godine djelovati „**Đačka Mensa**“. Svi oni, koji na nju reflektiraju, neka se pismeno ili usmeno prijave č. ss. Dominikankama u Badžani. Istodobno molimo i sve one mjesne obitelji, koje su voljne unajmiti sobu s jednim ili više kreveta bez hrane, da odmah

jave isto č. ss. Dominikankama označivši ujedno i cijenu. — Odbor.

Ženski konvikt. Početkom ove školske godine č. ss. Dominikanke u svom Samostanu otvaraju konvikt za učenice mjesnih srednjih zavoda. Za stan i opskrbu plaća se mjesečno 600 dinara, a pojedina treba da sobom donese matrac („štramac“) i posteljenu. Sve one učenice, koje reflektiraju na ovaj konvikt, neka se požure sa prijavom, jer je za ovu godinu ograničen broj mjesta. Sve potanje obavijesti daje i prijave prima: *Predstojništvo Samostana Ss. Dominikanki - Šibenik.*

Javne zahvale.

Svima, koji su nam prigodom bolesti i prerane smrti naše premile i nezaboravne

Zorke

sudjelovanjem u povorci do vječnog počivališta te šiljanjem vijenaca i cvijeća, novčanim doprinosima u korist raznih ustanova ili bilo na koji način iskazali svoju sućut i bili pri ruci, izrazuju ovim svojom najvećom zahvalom i harnost.

U Šibeniku, 23. rujna 1924.

Obitelj Urlič-Ivanović
za se i ostalu rodbinu.

U nemogućnosti, da zahvalimo pojedince svima onima, koji su nam

prigodom smrti naše mile i nezaboravne supruge odnosno majke

Frane Jadronja

bilo na koji način bili pri ruci i iskazali svoje saučesće, a dobroj pokojnici zadnju počast, ovim im putem svima, i društvima i pojedincima, najharnije zahvaljujemo. Bog neka im svima obilato plati!

U Šibeniku, 14. rujna 1924.

Obitelj Krste Jadronja.

Reci mi, kakvu štampu čitaš i plaćaš, pa ću ti reći, kakav si katolik! Čitajmo i dajmo svoj novac samo za katoličku štampu!

PAPIRNICA

GRGO RADIĆ - ŠIBENIK
(GLAVNA ULICA)

Trgovina na veliko i malo papirnom, pišaćim i risaćim priborom. Skladište trgovačkih knjiga kao i knjiga za osnovne škole. Bogati izbor svih vrsti kancelarijskog pribora za škole, urede itd. Tvorničko skladište pišaćeg papira uz najumjerenije cijene.

GIJENIK ŠALJEM NA ZAHTEV

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov *Gospobanka*.
Telefon br. 16 - Noćni 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad,
Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva

preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne
lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamačuje
najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove
povoljno, točno i brzo.

Nedvojbena obilježja

»Pravog **FRANCKOVOG**: dodatka kavi« i to: ime »**Frack**« i »**mlinac**« naročito se ističu na novoj, smeđe-plavo-bijeloj etiketi, za kutije. »Pravi **FRANCK**: s **mlincem**« nenadkriljiv je u aromi, teku i izdašnosti. —